

Burhanettin Duran
bduran@setav.org

#WEARENATO

Brüksel, Dursun Aydemir

Washington'ın DEAŞ'ın yeniden canlanması yönündeki endişesini giderecek aktör terör örgütü YPG değil, müttefiki Türkiye'dir. ABD'nin Türkiye ve Yunanistan dengesini ikincisi aleyhine bozması daha sonra telafi edilmesi gerekecek bir hatadır. Erdoğan son üç çıkışıyla "kriz çıkarmıyor" aksine ilişkilerde hakkaniyetli ve kalıcı müttefikliğin düzlemine işaret ediyor.

Türkiye'nin NATO'daki Duruşu

C umhurbaşkanı Erdoğan'ın geçtiğimiz ay dış ve güvenlik politikası açısından yaptığı üç çıkış, başta NATO üyesi başkentler olmak üzere neredeyse tüm dünyanın dikkatini çekti. Önce İsveç ve Finlandiya'nın terörizmle mücadeledeki şartları yerine getirmedikleri için üyeliklerine sıcak bakmadıklarını açıkladı ve ikilinin NATO'ya katılım müzakerelerine başlaması için yaptıkları başvuru-ları veto etti. ABD Kongresi'ndeki Türkiye karşıtı cümleleri sebebiyle "Artık benim için Miçotakis diye birisi yok." cümlesini kurdu. Daha sonra da "Güney sınırlarımız boyunca 30 kilometre derinliğinde güvenli bölgeler oluşturmak için başlattığımız çalışmaların eksik kalan kısımlarıyla ilgili yeni adımları da yakında atmaya başlıyoruz." açıklamasını yaptı. Her üç hamleyle Ankara'nın son üç çıkışının ne olduğu ve ne olmadığı iyi anlaşılmalı.

Ankara'nın NATO'ya Bakışı

Türkiye'nin NATO politikası oldukça net. Üyelerin güvenlik çıkarlarının karşılanmasını, açık kapı politikasını ve dayanışmanın güçlendirilmesini destekliyor. Aynı zamanda Ankara, ABD dahil bazı NATO üyelerinin terör örgütü ayrıştırması yapmasından da rahatsız; DEAŞ da PKK da YPG de FETÖ de birlikte mücadele edilmesi gereken terör örgütleri. İttifak içi anlaşmazlıkları, içerideki müzakereler ve süreçlerle çözmekten yana olan Ankara, eski dönemlerden farklı olarak gerekirse gerilimi de göze alıyor. Erdoğan'ın lider diplomasisi ve eleştirel açıklamaları, bunun örnekleriyle dolu. Bu

İtibarla NATO'dan çıkmak ya da çıkarılmak bir seçenek değil.

Türkiye, Yunanistan ve Güney Kıbrıs karşısında çıkarlarını ittifak içerisindeki mücadelesi ile daha iyi gerçekleştirebilecektir. Yunan Başbakan Miçotakis'in Erdoğan ile yürüttüğü normalleşme sürecine rağmen Washington'da F-16'ların alımı dahil Türkiye'yi hedefe oturtması hasmane olmuştur. Ankara'nın Ege adalarının silahlandırılmasına son verilmesi talebi ve aksi takdirde adaların egemenliğinin tartışmaya açılacağı tezi, Lozan ve Paris Barış anlaşmaları ile uyum içindedir. NATO'nun Güneydoğu kanadını güçlü tutmanın yolu Yunanistan'ın maksimalist ve dar çıkarlarını desteklemek değildir. Atina'nın AB içerisindeki şımarıklığını ABD ile ilişkilerde ya da NATO içerisinde tekrar etmesine göz yummak da değildir.

İsveç ve Finlandiya'nın üyeligi konusunda ise Erdoğan, bu iki ülke PKK ile FETÖ'ye verdiği desteği kesmedikçe ve Türkiye'ye uyguladıkları silah yaptırımlarını kaldırmadıkça Ankara'nın tavrının değişmeyeceğini açıkladı. Rusya'nın Ukrayna işgali ile yeni bir dönemin başladığını ve NATO'yu konsolide etmek gerektiğini düşünen Batılı liderler, Ankara'nın vetosunu kaldırması için harekete geçtiler. Görünen, 30 Haziran'daki Madrid Zirvesi'ne kadar çok sayıda ziyaret, görüşme ve açıklama bizi bekliyor.

Ankara'yı arayan Batılı yetkililer, Türkiye'nin güvenlik endişelerini anladıklarını ancak iki ülkenin üyeliğinin hızlıca kabul edilmesi gerektiğini ve Ankara'nın taleplerinin hemen karşılanamayacağını öne sürüyorlar. Halbuki daha önce verilen sözlerin tutulmadığını çok iyi bilen Türk yetkililer de baskı kurulması gereken başkent olarak Stockholm ve Helsinki'yi işaret ediyor. Türkiye'nin güvenlik endişelerini gidermek için politika değişikliğine gitmesi gereken İsveç ve Finlandiya'nın bunları yapmadan hızlıca NATO'ya alınması gerekmiyor. Ankara, genişlemeye ve bu iki ülkeye kategorik olarak karşı değil. Türkiye'nin müttefiklerinden çok kez ihlal ettikleri güvenlik kaygılarına uymalarını bu

dönemde dile getirmesinden ve ısrarcı olmasından daha normal bir şey yok.

Türkiye'nin Mesru Endişelerini Anlamak

Batılı diplomatlar Ankara'yı ikna etmek için diplomatik baskı altına almaya çabalarırken, Batı medyası da eleştiri tonunu sertleştiriyor. "Erdoğan rotadan çıkıyor", "NATO'ya şantaj", "Erdoğan'ın Batı'ya agresif tavrı", "Türkiye tarihi anı bozuyor", "Hoş geldin partisini mahvediyor" ve "Macaristan ile Türkiye Putin'e yardım ediyor" argümanları dolaşıma sokuldu bile. Daha ileri giderek "Türkiye'nin NATO değerlerine uymadığı ve burada yerinin olmadığını" söyleyenler bile çıkıyor. Bu kampanya Ankara'yı baskılama amaçlı ve devam edecek. Halbuki kampanya değil hakkaniyetli müzakerenin gerektiği dönemdeyiz. Şu çok net: Bazı NATO üyeleri Türkiye'nin güvenliğine zarar veren politikalarını değiştirmeliler.

Mesele "fırsattan istifade pazarlık" değil, "NATO'nun yeni bir genişleme ve konsolidasyon döneminde önemli bir üyesinin güvenlik endişelerinin karşılanmasıdır." Türkiye'de, İsveç ve Finlandiya'nın PKK ve FETÖ mensupları için finans ve militan devşirdikleri "misafirhaneye" döndüğünden şüphesi olan mı var? Batı medyası kampanyaya başlamışken, bizim muhalefetin bu konuda yine "Erdoğan'a yarar" kaygısıyla önce sessiz sonra eleştirel olması ihtimali güçlü. Bu konuda bazı işaretler de var.

Eğer Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ile oluşan yeni jeopolitik, Finlandiya ve İsveç'in hızlı üye olmalarını gerektiriyorsa NATO'nun önde gelen üyeleri bu iki başkenti Türkiye'nin haklı taleplerini karşılama konusunda ikna etmeli. Stockholm ve Helsinki'nin gereksiz inatlarının onlara ve NATO'ya zarar vereceğini söylemeliler. Aksi değil. Ayrıca bazı Batılı yorumcular, Erdoğan'ın bu çıkışı iç siyaset (2023 seçimleri) için yaptığını söylüyorlar.

Asıl bu tavrı göstermemesi durumunda Türk kamuoyun-

da yeni bir Erdoğan eleştirisi başlayacağını anlamıyorlar, daha doğrusu anlamak istemiyorlar. Belki de muhalefet partilerinin bu milli meselede üç maymunları oynayan tavrı onlara bu zannı veriyordur. Yirmi yıldır çok sayıda Batılı lider ile müzakere yürüten Erdoğan tecrübesini konuşturuyor. Müttefiklerine derdini anlatarak Türkiye'nin güvenlik çıkarlarını koruyor.

Oysa denklem çok basit: Ankara müttefiklik dayanışmasının terörün her türü ile mücadele alanında gösterilmesini önemsiyor. Üyelerin birbirine ambargo koymamasını istiyor. İsveç ve Finlandiya'nın üyelikleri olmasaydı da Türkiye, Madrid Zirvesi'nde bunları gündeme getirecekti. Ankara, Ukrayna krizini ve tetiklediği süreci ittifakın daha güçlü olması için bir fırsat olarak değerlendiriyor. Türkiye'nin güvenlik kaygılarının giderilmesi ittifak içi dayanışma göstergesi olacaktır. Britanya'nın Türkiye'ye savunma sanayisi alanındaki ambargoları kaldırması diğer üyeler tarafından da takip edilmelidir.

Adres Washington Değil Ankara Olmalı

Finlandiya Cumhurbaşkanı Niinistö ve İsveç Başbakanı Andersson soluğu hızlıca Washington'da aldılar. Bu iki liderin ABD Başkanı Biden ile üçlü görüşmesinden sonra Biden, NATO'nun açık kapı politikasına vurgu yaparak bu iki ülkenin üyeliğine güçlü destek verdiğini söyledi. Finlandiya ve İsveç liderlerinin, NATO'nun en önemli ülkesine üyeliklerine destek için koşmaları anlaşılabilir. Ancak aslında Türkiye'nin bu iki ülkenin üyeliğine itirazının aşılması için önce gelmeleri gereken başkent Ankara. Bu süreçte Finlandiya daha makul açıklamalar yaparken İsveç'teki sosyal demokratların PKK'ya destek konusunda "dezenformasyon" savunmasında bulunmaları meseleyi gerçekten anlamadıkları anlamına geliyor.

Bütün Batı medyasında NATO'nun önde gelen ülkelerinin, Türkiye'yi vetosunu kaldırması yönünde "ikna edeceği" fikri işle-

Batı medyası eleştiri tonunu sertleştiriyor. "Erdoğan rotadan çıkıyor", "Macaristan ile Türkiye Putin'e yardım ediyor" argümanları dolaşıma sokuldu bile. Bu kampanya Ankara'yı baskılama amaçlı ve sürecek. Halbuki kampanya değil hakkaniyetli müzakerenin gerektiği dönemdeyiz. Şu çok net: Bazı NATO üyeleri Türkiye'nin güvenliğine zarar veren politikalarını değiştirmeliler.

Kayhan Özer/AA

niyor. Niinistö ve Andersson'un da Biden'dan Türkiye'yi, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı ikna etmesini istemiş olması düşünülebilir. Bu yaklaşımlar NATO'daki krizin çözülmesine katkı sunmaz. Ankara ikna edilmesi gereken başkentler olarak Stockholm ve Helsinki'yi işaret ediyor.

ABD'nin YPG ve FETÖ politikaları tam bir fecaat iken bu konularda İsveç ve Finlandiya'ya kefil olması ya da bunun Ankara'da kabul görmesi mi bekleniyor? Ankara'nın somut talepleri var. 30 teröristin iadesi, YPG'ye verilen desteğin kesilmesi ve PKK'luların bu iki ülkede finans, propaganda ve militan devşirme imkanlarının durdurulması yönünde. Bu talepleri "demokratik hukuk devletiyiz" savunmasıyla geçiştirmek beyhude çaba. Terörle mücadeleye destek vermek önce demokrasilerin sonra NATO üyelerinin ortak politikası, unutulmasın.

Türkiye'nin itirazları üzerine ABD, Almanya ve diğer AB üyelerinin PKK ve FETÖ konusunda benzer ihmalkar, saldırgan konumda olduğu hatırlatılıyor sıklıkla. Ankara bahsedilen ülkelerle bu iki terör örgütüne yönelik politikaları yüzünden çok sık gerildi. Şimdi Türkiye'nin elinde bir veto hakkı varken bunu Finlandiya ve İsveç'in hatalı politikalarını değiştirmesi ve böylece NATO dayanışması/müttefiklik ruhuna uygun hale gelmeleri için kullanması mı eleştirilmeli?

Yoksa üye olduklarında NATO'nun ikinci büyük askeri gücüne sahip Türkiye'nin 5. Madde gereği savunacağı bu iki ülkenin teröre destekten vazgeçmesi mi istenmeli? Meseleyi "Erdoğan'ın şantajı, inadı veya pokeri" şeklinde resmetmek Batı ittifakını güçlendirmiyor. "Putin bu durumdan memnun oluyor" tezi tam da Türkiye'nin NATO içerisindeki güvenlik kaygılarını anlamayanların yaptığı şey.

Top Helsinki ve Stockholm'de

Net olan, İskandinav ülkelerinin PKK (ve hatta FETÖ) konusunda müttefiklik anlayışına aykırı hareket etmelerinin kabul edilemez olduğudur. Türkiye'nin Finlandiya'dan daha çok İsveç'in politikalarından rahatsız olduğunu söyleyebiliriz. İsveç'in NATO başvurusu bu ülkenin kamuoyunda tartışılırken bazı yorumcuların üye olunca meşhur 5. Madde'ye referansla "Biz Türkiye'yi mi savunmak zorunda kalacağız" değerlendirmeleri oldu. Tartışmayı 5. Madde'ye rağmen "Mecbur değiliz" şeklinde sonuçlandırdılar.

PKK'lılara yataklık eden bir ülkenin bu cüretkar tartışmasının Türkiye açısından olan sıklığı ortada. Kararlarında oy birliği gerektiren bir savunma örgütü olan 30 üyeli NATO'nun en önemli üyelerinden birisi olarak Türkiye'nin, güvenlik çıkarlarına aykırı konumda olan ülkelere mevcut politikalarını değiştirmek istemesi kadar makul bir durum yok. Türkiye'nin terörle mücadele ve sığınmacılara güvenli bölge oluşturmak için Suriye'deki operasyonlarını eleştirenlere tepki koyma hakkı var. Ankara, NATO'nun ana hedeflerine sahip çıkarak müttefikle-

lerinden milli güvenlik hassasiyetlerine olumlu cevap verilmesini istiyor. Top şimdi NATO'nun diğer etkili üyelerinin sahasında.

Dolayısıyla Ankara'nın kaygıları NATO dayanışmasını zayıflatmaya yönelik değil. Yani Rusya'nın NATO'nun genişlemesini eleştirmesi ile uzaktan yakından alakası yok. Aksine müttefiklerin birbirinin güvenlik (terörle mücadele) yaklaşımlarını ortaklaştırma arayışı ile ilgili. Yani Türkiye daha tutarlı ve dayanışması yüksek bir savunma politikası arzu ediyor. Finlandiya ve İsveç'in PKK ve FETÖ ile ilgili politikalarının değişmesi gerektiği açık. Bu iki ülkenin Türkiye'nin kaygılarını anladıklarını belirten ve müzakereye yönelen yaklaşımları olumlu olmuştur. Türkiye'nin içi boş vaatlerle geçiştirilemeyeceği de anlaşılmalı.

Nitekim Irak ve Suriye'de PKK-YPG terör örgütleriyle mücadele için yeni operasyonlar yapılması da bu güvenlik dayanışmasıyla yakından irtibatlı. Suriye'nin kuzeyinde 30 kilometre derinlikten PKK-YPG'yi temizleme sözünü hem Rusya hem de ABD tutmalı. Ukrayna ile savaş sebebiyle Wagner ve savaş tecrübesi olan askerlerini Suriye'den çeken Rusya, güvenlik boşluğu oluşturuyor. Bu boşluğu İran milisleri doldurabilir. Yine, Washington'ın DEAŞ'ın yeniden canlanması yönündeki endişesini giderecek aktör terör örgütü YPG değil, müttefiki Türkiye'dir. ABD'nin Türkiye ve Yunanistan dengesini ikincisi aleyhine bozması daha sonra telafi edilmesi gereken bir hadadır. İşte Erdoğan son üç çıkışıyla "kriz çıkarmıyor" aksine NATO, ABD ve Yunanistan ile ilişkilerde hakkaniyetli ve kalıcı müttefikliğin düzlemine işaret ediyor.

Son olarak, krizlerin yeni fırsatları yakalama anı olduğu unutulmamalı. İşte Cumhurbaşkanı Erdoğan, Batılı liderlere NATO'yu bütün üyelerinin güvenlik kaygılarına cevap veren bir örgüt olma fırsatı sunuyor. Batı kamuoyları Türkiye üzerinde anlamsız ideolojik tartışmalar yapmak yerine buna odaklanmalı. Haziran'daki Madrid Zirvesi bunu gerçekleştirmek için uygun bir platform olacaktır. ☐

Türkiye'nin NATO politikası oldukça net. Üyelerin güvenlik çıkarlarının karşılanmasını, açık kapı politikasını ve dayanışmanın güçlendirilmesini destekliyor. Aynı zamanda Ankara, ABD dahil bazı NATO üyelerinin terör örgütü ayrıştırması yapmasından da rahatsız; DEAŞ da PKK de YPG de FETÖ de birlikte mücadele edilmesi gereken terör örgütleri.